

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Epistola VI. Ad Numicium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

Vertici ad perpendicularum, medium inter ortum & occasum.

d Jam sapius notata est hæc ratio metonymiæ, ut Od 1.1.2. Motum ex Metello Consule, ut etiam Epo. 13. Truina Torquato move Consule pressameo, ubi e Consule significatur tempus vini reconditi vel diffusi.

e Metaphora est a duris prælijs ad acerrimum studium luminamque contentionem animorum in opibus non sine periculo sapius quærendis notandam. est præterea sententiæ figura, pro catalepsis in occupanda Torquati objectione, qui dicere potuisset, non possum tibi, o Flacce, cœnam condicere, quia oportet me ad causam Moschi cras agenda comparare. respondet Horatius Crastinus dies est nefastus propter natalitia Cæsaris. Itaq; potes, illâ causâ in alium diem rejecta

f Synecdoche est generis pro natali Cæsaris Augusti ac præterea metaphora, quia rei inanimæ datur sensus & motus, pro quo propriè dicendum est: illo die licet & fas est dormire in multum diei.

g Hoc est sumtum a sessionibus ordinum, ubi quialteri affidet, videtur ferè illi dignitate æquari. Non est mihi satis exploratm, an Græca παρὰ δόξην, παρὰ δόξαν & ἀσπίδα. affidere, assessor est assessor sic translata reperiantur. Non esset alienum sumere etiam a perpetuo gracculorum comitatu: ἀσπίδα κολοῖς παρὰ δόξαν ἔχει. semper gracculus affidet gracculo, quod Aristot. 1.8. Ethic. de amicitia vsurpavit ex aliquo Poeta, ubi est ἀσπίδα κολοῖς Doricè.

h Meronymia est adjuncti pro, quid ebrius non designat? qui non est omnino madefactus vino, planèque obrutus, sed potest occurrentia in itinere pericula declinatione corporis devitare. pro hoc tropo interpretes hujus, aliorumque scriptorum notare solent abstractum esse pro concreto id est, ebrietas pro hominibus ebrijs ponitur, & figuram faciunt, quâ fit oratio grandior, quum res accipiuntur pro personis: sed errant in distinctione tropi ac figuræ, & in tribuenda Grammaticæ facultate grandior em efficiendi orationem: qualem efficiunt hæc tria partim materiæ dignitas, de

quas statuimus agere, partim ornamenta eloquutionis, partim argumentorum pondera, quib⁹ res enūtiatur.

i Hoc quoque est translatum a choragis ludorum, & designatoribus funebrium pomparum, qui populo semper student nova spectacula exhibere, quemadmodum sumitur in Adelphis Act. 1. Sc. 12. vbi Demea queritur de depravatione Aeschini filij sui: Nam, inquit, quæ antehac facta sunt, omitto, modo quid designavit. pro, quantum facinus novum admisit: O qu' il faut une grande meschamete tout de nouveau & freschement.

k Metonymia subjecti, pro largiori copia vini hausti & plenis poculis & pluitibus. Hic præter quam quòd in te, tibi πολὺ πῶλον cernitur, μετονομα etiam observanda est in te subjecti pro adjuncta effigia oculis objecta: vnde rursus apparet synecdoche integri pro membro visorio in tibi

l Simili metaphora vsus est Sat 8. lib 2. Quos Macenas adduxerat, umbras, ut tibi notatum est.

m Metonymia est subjecti, pro, convivæ nimis angustè & arctè discumbentes expriment ex hirsutis alis gravem hircum. Quare laxissima debet esse epulatis accubatio, ne tam tæter odor sentiat. Hic quum sint verba transumpta, cur non dicet aliquis, statuis ibidem μετὰ δόξαν; moneo percontatorem pro responso, vntas revifat in Oden 6. lib. 1 ac præcipuè in Rhetor. ad vocem Stomachum: recta enim propria horum verborum analysis sic erit. sed convivæ nimis arctè discumbentes expriment fœtidum odorem. Gallicè Ils sentreont le bouquin & vndem mauvais odeur.

Ex his sanè perspicimus hanc Horatii sodalitatem non e nobilioribus ac ditioribus constitutam: qui solebant ante canam privatis balneis se lavare, ac inde loti accumbere: vnde non fuit pertimescenda illa τὸν μαγάλων δυσσοδία: sed ex artificibus & tenuioribus, qui veniebant illoti ad canam soleisque & locis detractis discumbebant, ut factitari solitum legimus in Plaut. & Terrent. vnde Nasidienus Sat. 8. surgens ex accubatione epulari, dicitur poposcisse soleas sub finem lib. 2.

EPISTOLA VI. AD NUMICIVM.

Theticum.

Quòd ei vacandum sit omni perturbatione, qui volet vivere beatè.

Nil admirari propè res est una, Numici, Solâq; quæ possit facere & servare beatum. Hunc Solem & stellâs, & decedentia cœlis

Tempora momentis, sunt qui fomidine nullâ

Imbuti spectent. 2. Quid censes cœmunera terra?

Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos,

Ludrica quid: plausus, & amici dona Quiritis?

Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

3. Qui timet his adversa, ferè miratur eodem,

Quo cupiens, pacto: pavor est utriusque molestus:

Improvisa simul species exterrēt utrumque.

4. Gaudeat, an doleat, & cupiat, metuârne: quid ad rem.

Si, quicquid vidit melius pejûsve suâ spe,

Defixis oculis animòq; & corpore torpet?

5. Insani sapiens nomen ferat equus iniqui,

Ultrâ quàm satis est, virtutem si petat ipsam,

6. Inunc, argentû & marmor vetus, arâq; & artes

Suspice cum gemmis, k Tyrios mirare colores.

Gaude, quòd spectant oculi te mille loquentem,

45 Gnavus manè forum, & vespertinus pete tectum:

Ne plus framenti dot alibus emet at agris,

Mucius: indignum, quòd sit pejoribus ortus.

Hic tibi sit potius, quàm tu miserabilis illi

7. Quicquid sub terra est, in apricum proferet a-

tas:

Defodiet, condetque nitentia: quum bene-notum

m Porticus Agrippa & via te conspexerit Appi,

Ire tamen restat, Numa quò devenit & Ancus.

8. Si latus aut renes morbo tentantur acuto,

Quare fugam morbi. n Vis rectè vivere: quis non

Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis

o Hoc age deliciis. 9. Virtutum verba putas, ut

Lucum ligna: q cave ne portus occupet alter,

60 Ne Cybiratica, ne Bithina negotia perdas.

x Mille talenta rotundentur, totidem altera porro

Tertia succedant, & quæ pars quadret acervum.

Scilicet uxorem cum dote fidemque, & amicos

Et genus & formam regina pecunia donat:

Ac bene nummatum decorat. y Suadela Venûsque

10. Mancipiis locuples eget aris. u Cappadocæ rex.

Ne fueris

Ne fueris hic tu, Chlamydes Lucullus, ut ajunt,
 Si posset centum scenae praeberere rogatus,
 Qui possum tot ait? tamen & queram, & quod
 habebo.

Mittam post paullo scribit sibi millia quinque
 Esse domi Chlamydam: partem, vel trolleret om-
 nes.

Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,
 Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo
 Si res sola potest facere & servare beatum,
 Hoc primus repetas opus: hoc postremus omittas.
 Si fortunatum species & gratia praestat,

aa Mercemur servum, qui dicet nomina, levum
 Qui^{bb} fodiat latus, & cogat trans pondera dex-
 tram

Porrigere. Hic multum in Fabia valet: ille Velina:

Cualibet hic fascies dabit, eripietque curule,
 Cui volet, importunus & ebur. Frater, pater, adde,
 Ut cuiq; est etas, ita quemq; facetus adopta.

aa Si bene qui canat, bene vivit: lucet, eamus,
 Quod ducit gula: piscemur, venemur, ut olim
 Gargilius qui manè plagas, venabula, servos,
 Differtum transire forum populumq; jubebat:
 Unus ut e multis populo spectante referret

10 Emtum mulus aprum: crude tumidiq; lavemur,
 Quid deceat, quid non, oblit, & Cerite & cerâ
 Digni, & remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi,
 Cui potior patriâ fuit interdîta voluptas.

15 si (Mimnermus uti censet) sine amore jocisq;
 Nil est jucundum: vivas in amore jocisq;
 Vive, vale: siquid novisti rectius istis,
 Candidus imperti: si non, his utere mecum.

Analysis Dialectica.

Hoc quidè certè Theticum Stoicum est, sic tam-
 en, ut ab Epicureis etiam vsurpatum
 videamus l. 5. Lucr. ad confirmandam ipsorū
 impietatem: nihil omnino admirandum est:

Nam bene quid dicere Deos securum agere avum,
 Si tamen intercā mirantur, quā ratione
 Quaeq; geri possunt, praesertim rebus in illis,
 Quae supra caput aetheris cernuntur in oris,
 Rursus in antiquas referuntur religiones.

Sed illud in optatione magis versatur, quam in effecti-
 one verâq; humanarum affectionum vacuitate: quod
 ut Agellius scribit li. 19. cap. 12. e disputatione cujusdā
 Herodis Attici viri consularis: nullus usquam homo,
 qui secundum naturam sentiret & saperet, affectionibus
 animi, quae πάλιν appellat, aegritudinis, cupiditatis, timo-
 ris, irae, voluptatis carere & vacare totus posset, i. ἀπα-
 θής esse posset, ubi melius legendum putarem affectio-
 nibus animi, aegritudine, cupiditate. Talis autem A-
 pathia, quam vocem post Agel. vsurpo Latine. diffi-
 cultatem animat vertit Plut. de audiendo poemate: ἡ δὲ
 τοῖς θεοῖς, ὅταν εἰς ἀδραστὴν ἐμπέσωσιν, ἀπαθής, ἀπάθει ἔχου-
 ται καὶ ἀμαστίτοις. Ne Deos quidem ipsos quum in sortem
 & conditionem humanam inciderunt, perturbationibus
 & peccatis carere. Senec. valde laborat in explicatione
 hujus vocis ἀπάθεια, cum scribit ad Lucil. in ambigui-
 tatem incidendum, si exprimere ἀπάθειαν vno verbo
 scitè voluerimus, & impatientiam dicere, vel animum
 impatientem, tum enim significarem eum qui nihil
 aut velit, aut nolit ferre, quod homini Stoicò vertitur
 vitio. Sed satius est dicere animum invulnerabilem
 qui sentit quidem incommodum, sed illud constanter
 vincit, Itaq; nobis enitendum est, ut his perturba-
 tionibus, quas in vita hominum stultitia, quasi furias, e-
 mittit atque incitat, omnibus viribus, atq; opib. repu-
 gnemus, si volumus hoc, quod datū est vitæ, tranquil-
 le, placideq; traducere: quam pugnandi rationem cō-
 trā furiosos animi motus, dum Horatius parat Numi-
 ciū docere, videtur homines in duo tribuere genera;
 vñ, quod nulla cujusquam rei capiat admiratio. Vsur-
 pet autem idem contra illam Democriti τὴν ἀδραστὴν
 tantopere celebratam in libello Plutarchi περὶ τῆς ἀπάθειας.
 atq; praeterea illud a Pythagora dicisolutum, ex studiis
 sapientie se lucrum hoc fecisse, quod nihil amplius admi-
 raretur. Ita de scribit Aristoteles τὸν μαζαλοφύχον lib. 4.
 Ethic. ad Nicomachum, qui nihil grandè atq; amplum
 ducat, οὐδὲ δαυμασίνος, οὐδὲν γὰρ αὐτῷ ἐστὶν. i. neq; admirator
 est, nihil enim magnū est in ipsius animo, quod, ut no-
 vum, amplū, & in auditum, admiretur & suspiciat. no-

ster vates horum, quos videt lector hic nominatos,
 sententiam absque dubio sequutus est accuratè & copio-
 sè. hic magnanimus etiam Græcè dicitur ἀπαθής, ut
 Plinius tradit lib. 7. cap. 20. Quosdam sapientie sectato-
 res torritate quadam naturæ durâ & inflexibili prædi-
 tos, humanis affectibus caruisse, qui & ipsi ἀπαθής no-
 minantur: non omnem tamen admirationem Aristote-
 les ipse improbat, quum eandem statuerit homi-
 nibus causam & principium illius Philosophiæ perci-
 piendæ, quæ in meteorologicis perspicendis versatur.
 30 Tam enim certum est, quam quod certissimum, homi-
 nes ubi admirati fuissent certos partim ac definitos si-
 derem & planetarum cursus, partim stata totius anni
 tempora & varietates, multaq; id genus alia, causas,
 quibus eorum quodq; efficeretur, accerrimo studio
 quævisse. Ejusmodi origo Philosophiæ existit,
 quam tamen magnus contemptus, magna invidia post
 tractationem consequuta est. Qui enim tractationi re-
 rum sublimium se dediderunt, cum ignomina & de-
 decore postea audiverunt μετεωρολογίας. i. de rebus subli-
 moribus nugantes blaterones, qualis audivit Thales ab
 40 anu quadam ipsum conspiciata in foveam delapsum,
 dum totus erat in contemplatione corporum caelesti-
 ū, & hoc Pacuvij ridiculo usâ, Quod ante pedes est, nemo
 spectat, celi scrutatur plagas.
 45 Huc accedat. quod parum religiosi haberentur, qui
 cureosè, anxieque pervestigarent, quæ deus occul-
 tiora esse statuisset; Ideoq; sapienter Socrates vsurpabat
 saepe vulgatum illud, Quæ supra nos, nihil ad nos, Ex
 illo autem genere τὸν ἀπαθῆν vester est sapiens planè
 parti animi participi rationis & intellectus obsequens,
 50 quod Græci dicunt περὶ μέντοι τῶν τῆς ψυχῆς νοησῶν, καὶ λογικῶν.
 alterum, quod facile obstupescit quarumlibet rerum
 admiratione, quam ab ignorantia proficisci quisque
 exloratum in se potest habere aut cognoscere e stulti-
 tia veterum Romanorum, qui majestatem & felicita-
 tem imperij Romani adè sunt admirati, ut illud augu-
 55 stum, sanctum, sacro sanctam, immortale omnes præ-
 dicarēt, ac Poetæ præcipuè, qui rectores illius loco De-
 orū haberent & venerarentur, vt facildè hic passim cer-
 nas. Cujus quidè generis est stultus partem ejusdè ani-
 mi expertè rationis, & affectib. obnoxia sequens, qui etiâ
 60 Græcè dicitur, τῶν δὲ αὐτῆς ἀλόγων καὶ ἀμαστίτων. Prius
 aut gen^o octo primis versib⁹ declaratur ex adjunctis sic dif-
 positis & judicatis: Qui nō movetur admirabile rebus
 caelestium permanet in vita beatus: sapiens non afficitur illo-
 65 rum admiratione: vivit ergo beatus. Propositio est primo
 disticho. Assumptio autem ad hæc verba, sunt quidem esca.
 illustratâ

illustratâ partitione quadam rerû celestiu ex adjunctis.

2. Prolylogismus est summationis a collatione minorum: Si res celestes nihil habent admirationis, quum incurrun in sensus sapientis; tanto minus res terrestres, & mari ex ultimis terra partibus advecta: hæc quoque ratio enunciat quodam distributione rerum quæ videntur stultis admirabiles, ex aliis elementis suppeditarum.

3. Alterum quoque genus describitur primùm ex adjunctis, quod terra sterilitate, mercium naufragio, dolore repulsa graviter percellat: deinde parium collatione: quod equali perturbatione afficiatur timidus atq; cupidus: utriusq; enim mens loco movetur: ille ne metus mali impendentis angatur.

4. Pergit in demonstranda timidi & cupidi æquali admiratione, quod facit e principe perturbationum distributione, dum docet, utrumque eodem moveri modo, sive letitiâ, sive libidine, sive metu, sive egritudine moveatur. Sic enim Cic. lib. 3. Tusc. post inventam voluptatis & doloris originem & causam scribit. Est igitur causa omnis in opinione; nec verò egritudinis solû, sed etiam reliquarum omnium perturbationum, quæ sunt genere quattuor, partibus plures. Nam quum omnis perturbatio sit omni motus, vel rationis expertis, vel rationem aspernans, vel rationi non obediens, isque motus aut boni aut mali opinione citetur, bifariam quattuor perturbationes equaliter distribute sunt. Nam due sunt ex opinione boni, quarum altera voluptas gestiens, id est, præter modum elata letitiâ opinione presentis alicujus magni boni: altera vel cupiditas recte, vel libido dici potest, quæ est immoderata appetitio opinati alicujus magni boni, rationi non obtemperans. Ergo hæc duo genera, voluptas gestiens & libido bonorum opinione turbantur, ut duo reliqua, metus & egritudo malorum. Nam metus est opinio magni mali impendentis, & egritudo est opinio talis malis, ut in eo rectum videatur esse ang.

3. Adeandem spectat æqualitatem timidi & cupidi docendam, hæc collatio majorum: Immoderata appetitio virtutis, quæ est res omnium carissima, laudatissimaque, sic numeratur in perturbationibus, ut, qui illam ultrò, quam satis est, expetierit, quum prius saperet, & æquus esset, insanus habeatur postea & iniquus: illa enim cernitur in mediocritate, quæ immodicâ ipsius appetitione detruditur in alterum extremorum vitiosum. Cercè qui cum certa spe capit munera terra, Arabum gazas & honores, nomen inani meretur, æqualique insaniâ movetur, atque is, qui eorundem privatione terretur, quia illa fortunæ bona longè postponenda essent ipsi virtuti, quæ cum non sint immodicè expetenda, multo sane minus debent expeti divitiæ & honores.

7. Efficat ex superioribus argumentis: stultum admiratorem divitiarum, honorum, & voluptatum, & studiosum pleonexia insanire: sed hæc complexio dilatatur rursus primùm distributione quadam rerum expetendarum per dissimulationem repetita. Deinde Pleonecetes describitur e fine & duplici comparatione: quod ipsi omni industriâ, ratione, & operâ sit elaborandum, ne ab inferioribus se generis splendore, divitiarum multitudine, honore superentur.

7. Hic primùm noster Pleonecetes a cupiditate deterretur instabili & alternâ divitiarum conditione: deinde loco diversorum: quod licet ipsius nomen sit celebre, illi tamen sit moriendum: quæ pars consequens enunciat parium collatione: quod illi perinde sit obeundum, atque summis quibusque ac celeberrimis regibus. Eadem sententiâ tractata est Od. 7. l. 4. sed collatione dissimilium:

*Damna tamen celeres reparant caelestia Lunc.
Nos ubi decidimus,
Quod pius Aeneas, quò Tullius dives & Ancus,*

Pulvis & umbra sumus.

8. Prætermisso divitiarum & honorû studio, cohortatio est ad studiû virtutis, ubi ego & quidâ alij existimavim primos lex versus hæc: *Quæ mecum specie tamen differente,* pronuciandos: sed mihi separatim ab illis pòdera verborum subtiliori trutinâ examinantivenit illud ni menté, de quo ipse in præfatione hujus commentationis jam præmonueram, crebras esse in hoc Poeta ellipses syndesmorum, & partium Logicarum, ut hic ante, *virtutum verba puta,* supplenda est meo judicio discretiva *sed,* aut ejusdem facultatis alia: tum certe perspicuum erit, sententiam cujusque axiomatis e loco diversorum erutam, hocque modo Pleoneceta pronuciandam a consulente Poeta: *S: tue Pleuritide aut e Nephritide, morbis acutissimis laboras, maturè fac his medicinam: situ quoque desiderio vitæ beatioris teneris, confer te totum in studium virtutis, eaque involve te adversus omnem Fortune temeritatem: sed si tu contrâ putas illam exiguarum esse virium, ut vi facile possit labi factari, per me tibi liceat rem quocumque modo facere vel te perditum ire.* Sitamen, Lector, prior pars div. forum. quæ constat e duob. axiomatis, ita *ut ne meos* consideranda esset ut par studium, aut similis opera in adeptione virtutis, atque in recuperatione sanitatis, poneretur, certe posset illa rationem virivivis comparati habere.

9. Hæc quoque diversorum posterior pars illustratur similitudine: ut prophanus homo putat lucum esse tantum caduum, nec ulli numini sacrum: sic Pleonecetes arbitratur virtutem tantum versari in verbis disputationum scholasticarum speciosis sine ullo rei momento. Quod hic dicitur de vitute, Senec. dicit epist. 16. de moral. Philos. quod ea non sit artificium populare, nec ostentationi paratum, non in verbis, sed in rebus situm &c. vidè plura Sat. 3. lib. 1. Illud autem de humana felicitate in re familiari amplificanda confirmatur multiplici sine ac efficiente solâ & absolutâ ad verba: *Scilicet uxorem, &c. pecunia ingens coacta primum domino suo uxorem dotatissimam, fidem, amicos: deinde nobilitatem & splendorem, formæ dignitatem, felicitatem denique comparet: eundemque honorifice a Diis nuptialibus accipi faciat.* Hic Poeta facit pecuniam mundanæ felicitatis solam causam, sed Martial. lib. 10. plures vitæ beatæ colligit causas alias,

*Vitam que faciunt beatiorum,
Incundissime Martialis, hæc sunt,
Res non parta labore, sed relicta,
Non ingratus ager, focus perennis, &c.*

Hoc autem conjugium, quod vel opibus, vel generis splendore, vel formæ venustate conciliatur non est cõstans & stabile, sed amor, qui prius videbatur cõstans, facile in odium vertitur, de quo sic Satyricus Juvenalis:

*Si verum excutias, facies, non uxor amatur:
Tres ruga subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculiq; minores,
Collige sarcinulas, dicit libertus, & exi
Jam gravis es nobis, &c.*

non est igitur ducenda vxor nomine opum, formæ & cognationis, sed delectue ejus quam velis amare. Idè est judicandû de nobilitate divitijs parta, quæ tandiu tanto insuevit esse dedecori sic nobilitatis, ut jã in Proverbiû abierit *quod dicitur in Baruchis, nobilis es ac generosus excrumenta.* quod sic nobilitatis plerunq; intolerantius se gerat, quâ qui prædicatur imaginibus majorum, simul & propria viiute decoratus.

10. Noster pleonecetes, qui putat divitijs plus valere ad beatam vitam, quam virtutem, impellitur magis ficto consilio, quam vero ad pecuniam congerendam, idque dissimilitudine, *ut redundantiâ Luculli,*

Luculli, non egestatem regis Cappadocum, imitetur.

11 Poeta ex opinione Pleonectæ, qui felicitatem vitæ collocat in divitiis, honoribus, gratia, & lautis conviviis. subiicit nobis velut sub aspectum acerrima studia, quæ conferre solent stulti harum rerum admiratores in hæc Fortuna ludibria. & vitæ humane tormenta, quæ facile cognoscantur e descriptione nomenclatoris servi, ubi obiter Satyricè & per similitudinem perstringit Gargitium gloriosum venatorem, qui, quod carè in foro emebat, id se venando quæsisse prædicat.

12. Concludit e similibus & testimonio Mimnermi Poetæ: captos admiratione divitiarum, honorum, voluptatis, amoris, cum ignominia & dedecore tandem perituros, non secus atque socios Ulyssis, qui maluerunt libidini & intemperantiæ servire, & mores ferinos in auctore, quam rationi obtemperantes in patriam honestè redire. Audiatur hic contra hos perditos hominum mores Aristoteles li. 1. cap. 8. Ethic. in, qui, ut demonstraret, ubi beatitudo hominis esset collocanda in possessione ne an in usu in habitu ne, an in actione: id primùm facit dissimilitudine habitus & actionis: illam felicitatem remouet ab habitu: quod sæpè contingit, ut hic, nihil præclarum gerat: qualis est in dormiente & otioso: unde beatitudo videtur ponenda in virtute actiuola, sicut deinde similibus firmatur, quorum protalis diversis enunciatur: ut in Olympiis non qui formâ & viribus præstant aliis, sed qui strenuè certant & vincunt, coronantur: sic qui rectè faciunt; ea consequuntur, quæ in vita putantur bona & honesta, cuiusmodi proponit puerorum pænia, quæ regnum rectè-facientibus offert, & in his sic illi exigant vitam iucunde, ut in se posita pu-

tent omnia. Est autem pulcherrima Basilij Magni cohortatio ad adolescentes, quomodo ex Gentium doctrinis proficiant, valde præsentis Epistolæ accommodata, cuius hæc est interpretatio. Nec miremini Iuvenes, si ad Magistros assidue vobis euntibus, & libros, quos veterum probatissimi reliquerunt, evoluentibus aliquid ex me inuenisse utilius affirmaverim. Nam talibus viris, quibus operam datis, moneo ne vestras sententias, velut anchoras navigij omnino firmas tradatis, sed quæ tantum ex his vitia fuerunt consecrari, reliqua aut nihil profutura respicere malitis. Quæ sunt igitur hæc, & quomodo discernenda, hoc plane docebo. Hinc ea sument exordia, o Iuvenes, ut nihil esse in vita humana existimemus admirandum, aut omnino bonum putemus, aut nominemus, quod hic finem quandoque sit habiturum. Quam ob rem nec Progenitorum claritatem, nec corporis robur, aut pulcritudinem, aut magnitudinem, non ex hominibus honores, non regnum ipsum, non denique quodcunque quis dixerit rerum humanarum magnum, nec voto quidem digna iudicemus, aut ea possidentes aliquo modo admiremur, verum spe longius procedamus & ad alterius vitæ preparationem cuncta dirigamus. Quæ igitur ad futuram faciunt vitam, hæc etiam nos & amare & prosequi totis viribus, nihil verò profutura totis viribus despicere oportere dicimus. &c.

13. Monet ad extremum e majorum collatione Numicium: si qua habuerit precepta & instituta Philosophiæ, ad quorum normam melius possent mores hominum effingi & conformari, eo animi candore impertiat alijs, quo sunt ab Horatio hæc cum ipso communicata.

Explicatio Grammatica.

N Il admirari.] Græcè, ἰδὲν θαυμάζειν, καὶ ἀγαθαὶ, καὶ τε θαυμάζειν, ἰμπανιδυμ esse, vel aliter, ἰδὲν ἰμπίτε ἀγαθῶν καὶ τε κακῶν ἀπαθῆς εἶναι, καὶ ἀνικητικῶν. Nulla re, siue bonâ siue malâ commoueri, inrepidum & impavidum, vel denique, μηδενίᾳ ἐκαστῆι θαυμάζειν δι' οὐ πῶσιν τῶν ἐκείνων. nullo mentis errore cuiusvis eventus causâ corripit, quod Plutar. l. de audien. Poet. scribit e philosophia hauriendum esse, ἐκ φιλοσοφίας, ἐφῆσεν, αὐτῶν πειρησθέντων τὸ μηδὲν θαυμάζειν hoc ex studio Philosophiæ consequuntur esse, ut nihil admiraretur, & ob id vivere tranquille & beate. Admirationis autem causâ est in rebus novis, insolentibus, hyperbolicis, ferè vel cum dolore, vel cum gaudio conjunctis, quibus vult Horatius suum, quem fingit, beatum esse vacuum, Qui ut scribit Senec. epist. 41. sit interritus periculis, in aedus cupiditatibus, inter adversa felix, in medijs tempestatibus, placidus, &c. Ita Cic. l. 2. de Off. scribit, neminem iustum esse posse, qui mortem, dolorem, exulium, egestatem timet: sed Aristot. rectius docet li. 2. Ethic. tales, animi motus esse naturales, & alibi, illum non esse fortem, qui nihil timeat. Ita enim lapis est fortis, & inanimata omnia: quod est absurdissimum. In verbo autem admirari puto vim eandem inesse, quam Donat. in And. Act. 4. sc. 2. v. 11. per omnes tibi ad iuro Deos, attribuit τῶν ἀμυράβητες inde flexo. ad, inquit, auctiva particula est, ut admirabiliter, valde mirabiliter, & aduerto. & hoc superest amissâ fide, ut ad iurandum sit. Adde huc, quod idem interpres annotat in Eunuch. Act. 2. Sc. 2. ver. 19. eorum ingenia admiror simul, plus ait, intulit, quàm si laudo, dixisset. Ibi quoque in Adel. Act. 3. c. 3. v. 20. mira sunt illa, quæ vehementer pava sum & id omirari pro horrere, & reprehendere positum est: quod accidit his, quæ comprehendi nequeunt.

35 Nullâ formidine.] Hæc perturbatio definitur a Cic. 4. Tusc. quæst: metus permanens, δῆος διαμένων, quod, qui eo percellitur, δε δῆος ἴσῃ ἐστὶ ἵππον αἰεὶ φοβέσθαι, semper timeat.

40 Quid maris munera.] Turneb. mavult hic gemmas & vniones intelligi, quæ plurimi fiebant ex India & Arabia advecta, quam aromata earundem regionum: quod ipsi vid. bantur pretiosi lapilli potiùs divitiæ maris, quam cuiusquam alij loci.

45 Araba.] De his lege l. 16 Strab. ut de Indis ejusdem lib. 5.

50 Ludicra.] Ludis significantur, ut per plausus publicæ congratulationes, & favor spectantium. Hic autem ab antecedenti repetendum est: quo vultu & sensu & affectu censet munera maris ditantis Arabas & Indos spectari ab his, qui spectaculo rerum caelestium minime turbantur?

55 His adversa.] Ut sterilitatem terræ, naufragia in mari, explosiones & sibilos theatrales, repulsas petitorum honorum, tenuem censum & similia.

60 Pavor.] Definitur pavor Tuscul. 4. metus mentem locomovens, qualis est Græci ἡ ἀσπίδος ἢ ἐκπῆξις.

65 Improvisa species.] Ex his intelligenda sunt insperata rerum eventa, adversa, vel secunda, qualis est turpis repulsa consecrantibus honores & opulentia. metuentibus paupertatem, & hæc dicuntur ex opinione Cyrenaicorum, qui censebant non omni malo ægritudinem effici, sed insperato, nec opinato malo: quod omnia repentina essent graviora. Contra multum posset provisiō animi & preparatio ad minuendum dolorem. Epicturi autem sententia erat alia, qui censeret necesse esse, ut omnes in ægritudine essent, qui se in malis esse arbitrarentur, siue illa aut provisa aut spectata sint, siue inveteraverint. Nam neque vetustate minui mala, nec

nec fieri praemeditata leviora : stultamque etiam esse meditationem futuri mali aut fortasse, ne futuri quidem. Satis esse odiosum malum omne, quum venisset. Qui autem semper cogitaret accedere posse aliquid adversi, ei fieri sempiternum malum. Si vero ne futurum quidem sit, frustra suscipi voluntariam miseriam. ita semper angere aut accipiendo, aut cogitando malo. Reliquam disputationem lege l. 3. Tusc. improvisam autem speciem Epicteti dixit τὴν φαντάσιαν ἢ τὸ φαινόμενον, ἀπεργήτων.

Hinc metuent capiuuntque: dolent, gaudentque, quem quidem versum puto aliunde sumtum, considerata utriusque Poetae convenientia in hac perturbationum oppositione: cui non est dissimilis illa Terentii Act. 2. Scen. 3. vers. 12. Eunu. de Chæreo, quem sic Parmeno alloquitur: quid tu es tristis, quidve alacris: quæ sententia dicitur, ut censet Donatus de homine perturbato & incerti vultus, qualis amator Chærea erat tristis metu amissa amica lætus spe recuperanda. Quod autem alacris sonet τὸ lætus, arguit ipsius etymum: dicitur enim quasi ἀδωκεύς, à vacuitate lacrymarum. Alcon. tamen Pædianus vult dici quasi acer alis, id est festinus: alii denique ab integritate membrorum, quasi minimè laceratus: undè transfertur ad animum lætitia exultantem.

Defixis oculis.] Quod Græci dicunt λθίως βλέπειν πρὸς π. lapideis oculis intuens aliquid, vel instar saxi vel ἀσκαρδάμυκτὸν βλέπων ἰμμοτὸς οὐκὸς & ἰνκομνυεντὸς ἰνσφίκοις, quemadmodum per nomen loquitur Aristoph. in Equit. ἐλέφον εἰς ἐμὲ ἀσκαρδάμυκτῶ, quod Scholiast. interpretatur ἀπένε εἰς ἐμὲ βλέψων μὴ μύσον τοῖς ὀφθαλμοῖς. intente me inspicere oculis nec illos mutando agita, nec aliò demove.

Torpet.] Quod Græcè dicitur ναρκᾶ, τὰτ' ἐστὶν, ἀκνήτωσ ἐχει ἢ γίνεται βαρὺς ἢ δυσκίνητος τὴν μὲν ψυχὴν, τὸ δὲ σώμα, stupore animi & corporis corripitur: quod arguit animum in acerrima & attentissima defixum & versantem cogitatione. de tali gestu revise notas Gram. in Oden. 5. lib. 3. ad versum,

Torvus humi posuisse vultum. è scholijs Eustathii in Homerum, & Servii in Virgilium. Hunc autem locum Galli interpretantur: Il demuere tout fiche de grand ebaisement qui la. Quicquid vel adversi vel secundi animadvertit præter spem sibi contigisse: soit bien, soit mal, qu' il voit lui estre escheu contre son attente.

Nomen ferat.] Cognominetur insanus & iniquus, minus] Similis erit deinceps simulata Licentia, & permissio quid agendi epistola 2. lib. 2. I. nunc & versus tecum meditare canoros ex antecedentibus argumentis malè ab altero ex animatis ut hæc collecta.

Gaude.] Gaude, quod maxima hominum frequentiam tuam eloquentiam in foro miretur. & ibi totum diem consume in pleonexia & gloria quærenda, ne, qui sunt te generis & scientiæ commendatione inferiores, tibi videantur honore & amplificatione rei familiaris admirabiles: quod certè tibi non potest evenire sine tuo dedecore, qui illos longè antecellis majorum splendore.

Indignum.] Elliptica profectò est, & ob id concisa oratio, quæ sic expleri videtur: Indignum tibi fuerit, quum Mutius natus sit ab obscurioribus parentibus & tenuioribus, ut hic sit tibi potiùs mirabilis, quàm tu illi magnitudine divitiarum, & honorum dignitate. Hæc autem dicuntur à Poeta, ut præoccupet Pleonecætarum cogitationes & deliberationes, quas facerè ille irridet.

Quicquid subter.] Muretus verè monuit hunc lo-

cum ex Ajace flagel. Sophoclis translatum, ἀ πᾶν δὲ μακρὸς χρόνος εὐθὺς φέρεται ἀδελφῶν, ἢ φανέντα κρύπτειται. omnia longum & immensum tempus edit in lucem obscura, & clara occultat.

Porticus Agrippæ.] De operibus Agrippæ mirabilibus vide multis in locis Plinium. Ille autem suum nomen tulit ab ægro ac difficili partu, quod contra naturam nascens processerit in pedes, ut Numa ἀπὸ τῶν νόμων & Ancus ἀπὸ τῶ ἀγκῶν, ille à legibus, hic ab incurvo cubito tradiderunt.

Numa.] De hoc rege Rom. secundo lege T. Livium lib. 1. & Florum lib. etiam i sicut de Anco rege eo: undem quarto Martio, qui fuit nepos Pompili ex filia. De cujus bonitate dictum est Od. 28. lib. 1. è lib. 3. Lucetii.

Si lætus.] Quod Græcè dicitur, εἰ μὲν πᾶσα, νεφεσ δὲ πλείστοι, ἢ ἐπιείβουται ἀξεία νόσῳ, ἢ ἰπὸ νοσήματι ὁξείῳ ἐνοχλῆνται si lætus & renes acri morbo jactentur & afficiantur, ut hic ipse Sat. 3. lib. 2. loquitur Sic. Cic. loquitur 4. Tusc. illud animorum corporumq. dissimile est, quod animi valentes morbo tentari non possunt: corpora possunt.

Renes.] Qui censent renes dici, quasi rivos spermatis μεχρίτη ad notationem vocis accedunt. Ren enim πρὸς τὸ ρένει, undè fortassis etiam rivus, ut & νεφεσ, ren, quod more nubis fluat: sed graviter errant in adjunctione spermatis: quia πρὸς σπερματικὸν sunt duæ arteriæ, totidemque venæ in testes demissa, è venâ cava & arteria magna, sed ἀρτηριῆς sunt duò meatus, per quos urina defluit à renibus in vesicam.

Quere fugam.] id est, δὲ ἢ ἠτεῖ λύσιν χαλεπῆς νόσου. Quere liberationem seu morbi. ἢ αἰτεῖ ἐκλύσιν χαλεπῆ ἀλγέ, μάλιστα μὲν πρὸς ἀθανάτων, εἰα δὲ πρὸς ἀνθρώπων. Terentius etiam dicit parare fugam Fuga autem morbi est depulsio aut declinatio doloris, & quere fugam morbi, valet, fuga morborum & citò depelle: ὅδ' γε νόσον κακίω, ὡς ὀλεθειαν, ἀπόκλειε καὶ ἀπαθεῖ τὰ τῶ σώματος ἀλγέα τὰ χέως.

Si virtus.] Si virtus sola potest vitam rectam & beatam dare, toto animo & omni ratione incumbere in illius adeptionem.

Verba putas.] Legitur etiam putes, Brutus apud Johannem Xiphilinum in Augusto è quodam Hercule Tragico Poeta sic in rebus desperatis queritur exclamans: ὦ τλήμων ἀρετῆ, λέγῃ ἀρετῆ ἴδα ἀλλῶς: ἐγὼ δὲ σὺ ὡς ἐργον ἠσκήσω, σὺ δ' ἀρετῆ ἐδύλαδες τύχη. O misera virtus, quam nugatoria res eras! equidem serio me exercebam in te, sed tu fortune subjecta eras. Verba autem putas idem valet, quod existimas virtutem tantum versari in commentitijs verborum & nugarum concertationibus & vanis disputationibus. de honesto cum magnificis verbis, quæ non sint ad rem referenda, nec ad diligentem operis honesti effectionem, more illorum, qui lucum esse tantum locum arboribus confutum, non autem alicui numini Deorum esse sacrum, qualis est ἱερά μὲν ὄργα, τῶτ' ἐστὶν ἢ τοῖς θεοῖς γῆ ἀνέτῃ καὶ ἀνέργατῃ, ἀτομῶ. Locus Diis sacer, dicatus, inceduus & incultus Insignis est illa Senec. sententia epict. 20. ubi docet, re, moribus ac vita, non verbis Lucilio Philolophandum: Illud autem, mi Lucili, te rogo atq. hortor, ut Philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectus capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione, verba rebus probato. Aliud propositum est declamantibus, & assensionem corona captantibus, aliud his qui juvenum otiosorum aures disputatione vana aut volubili detinent. facere docet Philosophia, non dicere, & hoc exigit ad legem suam quisq. vivat, nec orationi vitæ dissentiat Servius in vers. Aeneid. 9. initio.

Audacem ad Turnum: luo tum fore parentis. &c.
 annotat: sacrata verò idèd valle dixit: quia nunquam est
 lucus sine religione: ideoq; Cicero dicitur impiè Tre-
 batio suafisse, ut lucum, quem Papiriana domus habebat
 Velia excideret, si multum prospicere vellet: quia talis
 locus non potest excidi sine scelere, quanquam M. Cato
 præcipit id posse fieri sine piaculo: undè Plutarch. in Pe-
 ri ἀποτέμειν δὲ τὴν ἐν ὄρει ἀδύ, *sacrum lucum excidi.*

Ut lucum.] Quoniam non pauci lucum nullius
 religionis esse censent: Trojani tamen, qui oleastrū Fau-
 no sacrum sustulerant è loco nullà religionis habità ra-
 tione, contrarium experti sunt: quum illic fixa Aeneæ
 hasta evelli nequiret ad Turnum transverberandum.
 Hunc locum vide 12. Aen. ad versum:

Fortè sacer Fauni foliis oleaster amaris.

sub finem libri: qui locus citatus est Od. 5. l. 1. in Gram.
 Audi prætereà Fab. Quint. l. 10 c. 1. de sanctitate lucorū.
*Enniū Heroicum, sicut sacros vetustate lucos, adoretus, in
 quibus grandia & antiqua robora jam non tantam ha-
 bent speciem quantam religionem.*

Hoc age.] De hujusmodi formula loquendi, vide no-
 tas Sat. 3. lib. 2. v. 51. sensus est: si, inquit, es in hac hæresi,
 quicquid est in te judicij, prudentiæ, virium. confer il-
 luc: aut brevius: incumbet totus in amplificandam rē fa-
 miliarem, in mercaturā cæteris vigilantius faciendam.
 Eam ob rem, qui non putant virtutē solā valere satis ad
 hominem beandum, precibus à Jove petere solent accef-
 sionem divitiarum ad eam, ut hymnus Callimachi in
 Jovem habet sub fin:

— δὲ δὲ δ' ἀρετῶν τ' ἀφένος τε.
 Οὐτ' ἀρετῆς ἀρετῆς ὄλεσθ' ἐπίσταται ἀνδρῶς ἀρετῆς
 Οὐτ' ἀρετῆς ἀφένος. δὲ δὲ δ' ἀρετῶν τε καὶ ὄλεσθ.

*Danobis Jupiter & virtutem & divitias: neq; enim sine
 virtute divitiae possent homines beare, neq; virtus sine di-
 vitias. Itaque da & virtutem & divitias,*

Petitio Salomonis longè fuit prudentior ac moderatior
 Proverb. c. 30. v. 8. qui quum pernosceret more Platonis,
 paupertatem & divitias duas esse hominum pestes, pre-
 catus est à Jehova contrarium his vitiosis extremis medi-
 um laudabile: Id autem erat panis demensi sui: quo no-
 mine intelligimus, quicquid est ad totū cōporis usum,
 atq; vitæ sustentationem necessarium, more Hebræorū.
 Hujus quidem postulatiōnis ratio est: *ne saturatus emen-
 tiar ac dicam: quis est Jehova? ne ve pauper factus furer,
 deniq; abutar nomine mei Dei ad falsa testimonia: quæ ma-
 la procreant luxus & inopia.*

Cybirati.] De Cybira urbe Lycaoniæ, aut potiùs Cili-
 ciæ populosa & de Cybireis lege Stephan. & Strabon. l. 13.
 ad fin. ubi Cybira dicitur id habere peculiare, quod fer-
 rū ibi facillè tornetur, & lib. 12. de Bithynia & Bithynis,
 quod mercium negotiatores cōveniebant magni ac ub-
 eris quæstus ex operib, metallicis & gemmatis causā.
 Vide causā Od. 3. l. 1. cur emponium Bithynum tam a-
 vidè à negotiatoribus frequentaretur.

Talenta.] De hac voce dictum fuit Sat. 3. lib. 2.

Rotundentur.] Gallic: pour faire la somme ou le compte
 ront & par fait. Quidam hoc referunt ad ocirculum, quo
 ad aliquam è novem notis arithmeticæ addito numerus
 augetur pro ipsius loco & valore: sed utcunq; sit: mille
 talenta, totidem altera, tertia & quarta synecdochicōs di-
 cuntur, id est, quattuor millia talentorum pro ingenti
 summa, quæ paulatim crescit pleonexiæ studio.

Quadræ.] ἡλικεῖν sumitur, aliàs ἀμετάβατος, pro, cō-
 veniant. Pro hoc Græci dicunt τετραγωνίζεν, in quadrum
 redigere.

Regina.] Sic Epist. 10. sequente dicitur, collecta pecu-
 nia imperat, & in omni re dominatur, pariens divite: ux-
 ores, fidem, amicos, nobilitatem, formam, & quid non
 pecunia: unde sunt profecti versus non Illepidi.

Τ' ἀργυρεὸν ἐστὶν αἷμα καὶ ψυχὴ θνητῶν,
 ὅσις δὲ μὴ ἔχει τὸ το μὲνδὲ κ' ἴσαστο,
 ὄυτὸς μετὰ ζῶντων τὸ δὲ κ' ἴσαστο.
*Argentum est anima & sanguis mortalibus.
 Quicumq; autem hoc non habet, nec paravit,
 Hic cum viventibus mortuus obambulat.*

fidem & amicos videntur dici ὡς ἐν δὲ δὲ, tanquam
 nomen per duos, pro, fideles amicos.

Bene.] Μόλιον ἐπιτακτικόν, πάνυ σφοδρῶς, id est, valdè mul-
 tum. Qualis vis exprimi videtur à Græcis per ἐν particu-
 tulam ut quum dicit Herodotus. ἐν μὲν τῶν χειμῶν π-
 μῶσι Πειδῶτε καὶ Ἀρροδίτη. i. venientem bene onustum nū-
 mis colunt & observāt Suadela & Venus sicut mox dice-
 tur, ἐν πλοῦσι καὶ χιτῶνι. valdè implens (navem) tunicis

5 & caputibus. eandem vim pecuniæ Verres perspectam &
 cognitam habebat, ut Cic. ei objicit art. 2. Prætor in re-
 sectione judicij cum judicasset eā spe Verrem fuisse præditum,
 ut omnem rationem salutis in pecunia poneret. hoc erepto
 presidio, ut nullam sibi rem adjuvamento fore arbitraretur,

20 *Nummatium.]* Hæc vox conjugatione fit à nummus
 per geminum m in quod Franc. Hotom. scribit in li. de
 re numaria esse primigenium ut τὸ νύμιον per unicum
 m, ortum à Græco νόμισμα, quod quævis moneta solèat va-
 lere, quantum ipsi lex, legisq; minister magistratus pre-
 tium statuat. Itaq; non ab excellentia materiæ, sed à di-
 gnitate efficiētis ac formæ ejusdè æstimatione sui habet.

Suadela.] Sumitur bifariam hæc vox. Nam Plaut. in
 Cist. Jam perducebam illam ad me suadela meā, i. meā
 persuasione & verbis. Deinde Quint. illam facit eloquē-
 tiæ & persuadendi Deam, quam Plutar. Quæst. Rom.

30 ponit quartum numen Deorum contrahentibus matri-
 monia necessariorum, quæ ab eo Πειδῶ vocatur, & verti-
 tur ab Ennio, Suada ut scribit Cic. in Bruto, & certè pro-
 babilis est ab hac voce Suada deflecti Suadela, quàm à
 verbo suadeo ut voluit Priscianus.

Mancipis.] De hac voce dictum est Sat. 7. l. 2.

Locuples.] Dicitur Festo plurius locorum domi-
 nus quasi plenus eorundem, quem possis etiam agris di-
 vitem vocare, Gall. grand terrain.

40 *Cappadocum.]* De Cappadocia lege lib. 12. Strabonis,
 ubi præter maximam fervorum multitudinem multis
 Pœtis testatam, ut Persio Satyr. 6. ad finem:

Vnde animam lucro, mercare, atq; excute solers
 Omne latrus mundi, ne sit præstantior alter,
 Cappadocus rigidâ pinguis pavisse catasta

45 Glossæ veteres in hunc Persij locum monent nomine
 Cappadocum intelligi Gladiatores, qui venales ponebā-
 tur apud antiquos in catasta, ut in eis possent omnia mē-
 bra inspicere, vel Cappadocas dici ex tumore habere studiū
 naturale ad falsa testimonia proferenda: qui nutriti in
 tormentis à pueritia, equuleum sibi facere dicuntur, ut
 in eo se invicem torqueant, & quum in pœna perdura-
 rent, ad falsa testimonia se bene venundarent.

item Martiali:

55 Inspevit molles pueros, oculisq; comedit
 Non quos patris & prostitueret casæ.
 Nec quos arcana servant tabulata catasta.

item Tibullo lib. 2. Eleg. 6. in fine:

60 Nota loquor: regnum ipse tenet, quem sepe coegit
 Barbara cypsatos ferre catasta pedes.

Est autem catasta locus, ubi venalitii servi exponebā-
 tur, παρὰ τὸ καταστάσιον. E Strabone, inquam, videtur illa gēs
 ad servitutem nata. Nam quum primūm Romani res A-
 siaticas persequerentur, Antiōcho superato amicitias

65 & societates cum regibus ac populis jungebant, ac cæ-
 teris quidem regibus, privatim hic honor Cappadociæ
 & Cappadocum genti etiam publicè datus est. Regiā
 deinde stirpe extinctā Romani concessere, ut gens ea-
 libera esset secundum amicitiam & societatem antè
 contractam

contractam. Principes libertatem recusare, & dicere eam se ferre non posse, ut rex sibi daretur, orare. Romani admirati, quod invenirentur, qui libertatem recusarent, permisere, ut quem vellet regem, eligerent. Et certe illic plures tum erant servorum mangones, & venalitarij quam mercatores equorum: undè totum familium Romanum abducebatur, ut ex oratione Ciceronis post reditum: Cappadocem modò abreptum de grege venalium diceret. Mercatores & venalitarios ita Turnebus ex oratore ad Brutum: Neque medvitiis movet, quibus omnes Africanos & Latinos multi venalitarii mercatoresq; superarunt, distinguit, ut illi sint tantum venditores mancipiorum & servorum: hi verò rerum ceterarum.

Ne fueris hic. Id est, non talis fueris, ut e Dialecticis satis cognoscitur.

Chlamydes. Deluxu Luculli vide Plutar. in ipsius vita, ubi nominatim appellat Flaccum Poetam. Imò verò ipsum Græcè interpretatur: ερατηγού δε ποτε ειδοσημενους... ut H. Steph. putat legendum, ου μη τα παρωμένα, λαμβάνοντα, πείονα των φαιμένων εστι. id est, Quum pretor quidam ambitiose contenderet ludos magnificentissimos apparare, & ad quendam chorum ornandū a Lucullo peteret chlamydas purpureas, hic respondit se ubi ammadverisset sibi esse, daturum. Deinde postridie ex eodem percontatus est, quot ipsi opus esset, illum sibi centum sufficere respondentem, jussit ducentas accipere: cujus responsi admiratione Horatius Flaccus Poeta exclamavit, eas demum esse judicandas opes, quarum major pars neglecta lateret, quam oculis pateret. Vox autem chlamys est Græca, ut chlæna, Græcè deflexa παρα το χλαίην, a modicè calefaciendo & definitur ανδρικη εδρη, και μαλιστα περιβόλαιον βασιλικόν, η ερικον και ερατηγικόν: cujusmodi tempore pluviae ac hyemis equitantes superinduere vestibus aliis ferè solent. Latini putant huic respondere paludamentum. Quid autem inter sit inter hoc utrumque ejusdem originis, vide apud Ammonium.

Si possit. Phrasise est Græcorum, qui solent ita verbis quaerendi substruere partem culam ei vertendam Latine per an, ut apud Xenophontem, επηρωτα, ει ελεξες interrogabat, an dixisset: & apud Plutar. in Lycurg. ει καλωσ και μενοινομοι τυχαίωσιν, η ερωτησε, an recte leges essent latae, quæ sunt.

Scena. Tiv δὲ σκηνήν Hefychius definit primum e materia, από ξύλων η περιβολάων τινών εν τινί τεκτονί e lignis aut e pannis lanceis & lineis, Latine tentorium & tabernaculum: deinde ex fine, atque tum παράγεται από τῶ τῶσ θεατάς επισημαίνεν ab umbris faciendæ, hisq; maxime, qui fabulas agunt, non solum earum spectatores ibi. Hac aut, quæ fiebat, fuit Servio in hunc. v. 3. Geor.

Vel scena ut versis discedat frontibus, duplex, versatilis ac ductilis. illa tum erat, quum subito tota machinis quibusdam vertebatur & aliam picturæ faciem ostendebat: ductilis tum, quum tractis tabularis hac atq; illac species picturæ nudabatur.

Præbere. Hoc verbum est e concilio præhibere factum, quo sæpè Plautus vitur.

Partem vel tolleret. Sumeret partem illarum sibi vel omnes utendas: sed de numero earum non convenit Poetæ cum Plutarcho. Hic enim scribit ducentas tantum apud eum repertas: undè perspicitur discrimen Poetica: ac Histor. descriptionis.

Exilis dom. Eadem verba fuerunt Od. 4. l. 1.

Et domus exilis Platonis.

ubi inclinamentum hujus epitheti notatum fuit.

Hoc primus. Si potes divitiis beari, nullam intermittas horam rei faciendæ.

Hoc omittas. Pro hoc Plaut. dicit in Pseud. hoc missum habes, & Terent. hoc missum facias. Græci, τὸ παρὲς ὑσικτῶ, ἢ τοῦ το ποιῶν διατέλει, οὐδὲ διαλείπει.

Species. Hoc Græci interpretantur τὸ πρῶτον, decus, ornamentum, ut dignitatem magistratus, regiam majestatem. Ita li. de Mundo Aristot. dicit τὸ Καμβίζε Ζεφρούτε χ Δαρέης πρῶτον. Hic autem τὸ gratia valet popularem favorem & studium, qui facit, ut modò dixit, fortunatum, aut populus ipse favens recipit in se rei exitum, nisi talem reddat, ut præstare sit verbum legale, sicut fidem, culpam damnum præstare. Hoc autem Græcè diceretur, εἰ δὲ τὸ πρῶτον καὶ χάρις ἢ πρῶτῶ τοῖς δὴ μῶδεσ ποιῶσιν ἐν τυχοῦτα.

Fodiat latus. I. leviter vellicet, instiget, manu submotâ, pulset & cogat prensare manum suffragoris inter viam, vel transpondera illic occurrentia & moneat de auctoritate cujusque tribulis ad candidatum vel evehendum vel deprimendum. Lex tamen abitus punit eos, qui ambitu, prensatione & largitionibus solent magistratus occupare, de quo fuit Sat. 4. l. 1. Hic in quibusdam codicibus legitur, qui fodiet verbum ejusdem notionis, cui respondet Grecum τὸ ἐρύττειν: sed quum id sit leviter, dicitur σκάλλειν καὶ σκάπτειν more gallinarum: atq; tum proprie dixeris, ὡσπερ τινὶ σκυῖαν πλάθειν τὴν πῶλι, ἢ τροσικῶσ, πλάθειν θυροκοποῖ, manu feriat latus: quod etiam Hefych. videtur exprimere verbo λαγαέειν & interpretatione, τὰ πρὸς τὰς λαγάσας τὸν ἀγκῶνα προσάγειν καὶ πικρὰ διαπέσειν τινὶ χεῖρα. ad lumbos & latera cubiti admovendo & identidem manum trajiciendo, quod Sophoc. verbo conjuncto in Ajace dicit πλάθειν. Latus autem inclinatur a latendo sub axilla & brachio ac præsertim in jacentibus: qui locus est reliquorum corporis, ut planta pedis, δαιωθητῶτατῶ, id est, sensum habet acerrimum ad pulsus percipiendum, quum autem pulsatio manuum fit vehementius, dicitur πατάσειν, quo usus est D. Lucas ca. 12. Act. v. 7. πατάξας δὲ τινὶ πλάθειν τὸ Πέτρον, ἢ γεννῶν οὐτόν, qui latere Petri pulsato, ipsum e somno suscitavit: undè constat eum altè & securè dormisse, vel in ipsis vinculis inter duos milites. Contra quum pulsus sit levius admonendi gratiâ, dicitur Eustathio τὸ πλάθειν ἢ νόσσειν ἀγκῶνι, latus cubito impellere, ut loquitur Hom. Odyss. ε.

Καὶ τὸτ' ἐγὼν Ὀδυσσεῖα προσύνηθαι ἐγγύς ἐόντα Ἀγκῶνιν ὕσαι.

Aique tunc ego Ulysses alloquutus sum, qui propè erat, cubito eum impellens.

Transpond. Intelligit obstacula & moles inter viam occurrentes ac prensationem impediendes: undè apparet acerrimum prensantis ac salutantis studium & festinatio, ne quâ prensandus evaderet infalutatus, nullòque honore compellatus.

Porrigere dextram. Prensare & jungere si per obstacula licuisset. Serv. Æneid. 1.

Cur dextre jungere dextram Non datur? annotat, hanc majorum fuisse salutatione, cujus causâ asserit e Callimacho & Varrone, quod omnis eorū honos consisteret dexterarum virtute: quam ob rem hac se venerabantur corporis parte.

Curule. Periphrasticè hoc dicitur pro, sellam eripiet curulem, quæ eburnea in curru, quo magistratus majores, non solum Aediles, in forum & curiam vehabantur, de quo jam antè Sat. 6. lib. 1. Hic autè puto e curule alterum r metri gratiâ detractum.

Adopta. Concilia & adjuuge tibi unumquemque suffragatorem. Ita loquitur Cic. in Ver. Quem sibi illa ff 2 defensorum

defenserem sui juris, alio rem injuriarum, actorem totius cause adeptavit.

si bene qui.] Id bene prius est iniquitatis pro, si magnifice ac luxuriose carnare est bene beatique vivere.

Plagas.] *Ἀσύντακτος* & verborum dissolutio est. *Difertim.*] Hoc a difertio inclinatur, quo usus est Sat. 5. lib. 1. unde repete, quid de eo dictum sit.

Cerites.] Cerites fuerunt populi Tusciae, quondam ad conditionis adacti à victoribus Romanis, ut neque jus suffragandi, neque leges condendi haberent, contenti civitatis honore solum, sine ulla publicorum curatione: quod Agel. declarat apertius lib. 19. c. 13. *Primos autem municipes sine suffragii jure Cerites esse factos accepimus. Illis quidem concessum, ut civitatis Romanae honorem caperent, sed tamen negotiis atque oneribus vacarent, pro sacris bello Gallico receptis ac custoditis. Hinc tabulae Cerites appellabantur, in quas Censores referrebant, quos nota causa suffragii privabant. Erat tamen ignominiosum Ceritis accenseri, vel in eorum tabulas referri: cujus vocis scriptura & ratio talis est. Servio in v. *Aeneid.* 8. 597.*

Est ingens gelidum lucus prope Ceritis annum. ubi notat interpretes: *Est Agulla Tuscia civitas a conditore appellata, cui ex inscitia Romana inditum est aliud nomen. Nam quum Romani euntes per Tusciam in-terrogarent Agellinos, que diceretur civitas, ac illi, utpote Graeci, quid audirent, ignorantes, & optimam ducentes, se prius eos salutarent, dixerunt, *χαῖρε*, quam salutationem Romani nomen civitatis esse arbitrati sunt, & detracta aspiratione, eam Care nominaverunt, ut referi Hyginus in urbis Italicae. Itaque Cerite per diphthongum scribitur debet. Ex hac civitate prodierunt innumeri circulatores, praestigiatores, quos Graeci vocant *ἀγέλας*, *ἀγέλας*. Itali Charetanos, Galli corrupto vocabulo, Charlatans, bateleurs, de quibus nostras vide notas in Gram. Satyr. 2. lib. 1. sub init.*

Mimnermus.] Suidas hujus meminit Poetae Elegiaci: unde veram nominis scripturam *Μίμνερμος* cognoscere licet, quem dicunt Colophonium vel Smyrncum fuisse, ac aetate septem sapientes anteisse, natumque 37. Olymp. Alii iidem aequalem fuisse de quo ita canit Propertius lib. 1. Eleg. 4.

Plus in amore valet Mimnermi versus Homero: Carmina mansuetus lenia querit amor. hujus quoque meminit Athenaeus lib. 14. 15. 16. & Plutarch. lib. de virtutibus moralibus, ac praeterea Stobaeus sexies ipsius versus appellat, è quibus hos proferam huc pertinentes:

Τὸ δὲ βίος, τὴ δὲ τερπνὸν ἄτερ χροσπῆ Ἀρροδίτῃς, Τερπνὸν, ὅτε μοι μικρὸν ταῦτα μέλοι.

Qualis esset vita, quid (in ipsa) delectabile sine aurea Venere: emoriar, quum hac ego curare nequierim.

Jucundum.] Vis hujus vocis cognoscitur è lib. 2. de finibus: *Voluptas est jucunditas, qua sensum aliquem movet. Hanc quoque jucunditatem, si vis transfer in animum. Juvare enim in utroque dicitur, ex eoq; jucundum: quod Grammatici distinguit ex his Cicero- nis locis à gratum Epist. 18. lib. 13. tale iudicium tuum non potest mihi non summè esse jucundum: quod quum ita sit, esse gratum necesse est: Item Epist. 15. lib. 5. Gratum & optatum amor tum, dicerem, jucundum, nisi id verbum in omne tempus perdidissem. Inde apparet nihil esse jucundum, quod non idem gratum sit: sed grata esse multa, quae non eadem sunt jucunda. Adde huc, τὸ *jucundum* μεταβατικὸς ferè sumi, quod alteri latitiam affert.*

Si non.] Interpretatio est hujus Graeci, *εἰ δὲ μὴ* de quo fuit Epist. 1. ad verba: *si possis, rectè, si non.*

Candidus.] Videtur dictum *ἀπὸ τῆς ἀντιμετρίας* pro, *candidè*, quomodo Graeci dicunt, *μετὰ τὸν ἀπὸ τῆς ἀντιμετρίας τῶν ὁμοίων τῶν ὁμοίων, ἀπὸ τῶν ἀγέλας, ἀπὸ τῶν ἀγέλας, ἀπὸ τῶν ἀγέλας, ἀπὸ τῶν ἀγέλας.* *genè, simpliciter & purè amicis imperti hoc.*

Explicatio Rhetorica.

Synecdoche est partium pro toto caeli exercitu & ornatu, naturaque corporum caelestium & aeri-orum: quae sunt admirabilia.

b Metaphora est ab infectoribus, qui liquoribus imbuunt lanas, qualis fuit Od. 13. l. 1.

Oscula imbuunt Quintà parte metaris. & postea Epist. 2. lib. 2. erit in *litterulis Graecis imbutus.*

c Altera est synecdoche, sed generis pro metallis & fertilitate omnium frugum & importatis mercibus per mare, & ab hoc infinitis partibus perceptis, qualem tropum habet ludicra pro ludis & spectaculis varij generis, & dona pro honoribus & magistratibus à populo favente delatis: sed in *Quiritis* est praeterea ut quibusdam placet, etiam synecdoche generis pro Maecenate talium munerum vel datore, vel adiutore, qualis *Ἰσχυροδότης* concursus efficit allegoriam.

d Anaphora est initio incisorum.

e Polypoton est.

f Epizeuxis est, continua ejusdem soni similitudo.

g Synecdoche est generis pro, ad felicitatem, quae docemus illos frui, qui admiratione rerum non sinunt animum & corpus torpescere & perturbationibus extra modum commoveri.

h Metaphora est à torpedine pisce, cujus tractus obstupescit membra, è cujus utraque significatione similitudinem dixit Plato in Menone: *καὶ δοκεῖ μοι παντελὸς, ἃ δὲ πρὸς αὐτῷ, ὁμοιωτικῶς εἶναι, τὸ, τε εἶδος ἔστι, ἀλλὰ ταῦτα τῆ παρὰ τὴν ἀληθείαν, καὶ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἀπὸ τῆς ἀληθείας.* atq; videris mihi, si quis est cavillis & jocis locus, longe simillimus tum corporis facultate, tum aliis rebus huic latae torpedini marine, Nam ipsa stupore afficit semper sibi admotum & coniectum: ita tu videris me sensu & motu privatum reddisse. De quo vide Aristot. lib. 9. cap. 37. de Hist. animal. & Plin. lib. etiam 9. cap. 42. & lib. 32. cap. 1. & elegans Claudiani Epigramma de caliditate ipsius captae hamo, cujus est initium, *Si quando vestita cribis.*

i In his dissolutis est ironia cum permissione, id est, suscipe, mirare & pete. Rectum enim consilium omnino sensum contrarium requirit.

k Synecdoche neneris pro purpureis qualis est in forum, pro judiciali foro, Graecè *δικαστήριον*.

l Hoc Graecè dicitur etiam per metaphoram à Sole, *εἰς τὸ πρὸς ἡλίου, ἢ εἰς αἴθερ, ἢ εἰς πάρος πάν τὸ κεκοσμημένον περὶ τοῦ ἡλίου.* in apertum proferet templus, quicquid latet absditum terrae.

m Porticus Agrippae & via Appii dicuntur per synecdochen speciei, pro celeberrimis quibusque locis: qualis est tropus in Numa & Ancus pro sapientissimis & fortissimis quibusque regibus & dominis.

n Dialogismus est ac brevis prolopoecia cujusdam respondentis ipsi Poetae, *quis non?* vel si mavis, quod etiam valde mihi probatur, epanorthosis ipsius Poetae suam interrogationem & dubitationem corrigentis.

• Non equidem dubitabo hic statuere meta- phoram

phoram è more sacrificorum, quanquam Satyr. 3. lib. 2. hoc retulerim inter Grammatica, persuasus loco Plutarchi in vita Numæ, cuius solùm adscribam interpretationem: *Pythagoras minime permittebant, ut quis obiter adoraret, ac Deus supplicaret: verum ut domo statim mente ad id meditatus accederet. Ita censuit Numa decere, nihil ut ciues rei diuina audirent, aut viderent perfunctorie vel solute, sed vacui curis aliis, velut summo negotio religionis adverterent animum, vrasq; abstrepitu, crepitu gemitu & omnibus, quæ comitantur necessarias & vulgares operas, ad sacra præstarent puras: quorum vestigium nonnullum vel hoc ævo manet Romæ: quum Consul auspiciatur vel immolat, hoc age, proclamant. Idem narratur in Coriolano, & usurpatur à Tertulliano lib. 4. adversus Marcionem: ad quod venimus: hoc age.*

P Sumtum est ab arboratoribus & viticulis, qui ex plantis auferunt exciduntq; obstantia & aliena, nihilq; nisi utile & sine vitio in illis relinquunt: quale quid fit in reb. dubiis ac obscuris, quum decisis, amputatisq; falsis opinionib. asseruntur vera & retinentur, ut hic cernis praixin tropi, quem me docuit Agell. l. 6. c. 5.

Q Producitur hæc altera ironia usq; ad ultimam Epistolam, ubi Poeta studet contrarium persuadere, ac Pleonæsten avocare à cogitatione rerum caducarum ad studium sapientiæ ac tranquillitatem vitæ. Præterea in Cyparitia & Bithyna negotia dicuntur synecdochicis pro optimis quibusque mercibus tempore maxime accommodato vendendis ac emendis.

R Permissio est *ἀπαρρητοσύνη* quærela & ironica, ut modo dixi, ac præterea metaphora à Geometris, quibus hæc, sphaera & quadrum, sunt figuræ omnium perfectissimæ: sed in mille, altera, tertia & quarta intellige synecdochen finitorum pro infinitis nummis.

S Nota est translatio valde viribus pecuniæ accommodata, de qua, ut de auro, dictum fuit Ode 2. lib. 2.

T Ego allegoriam hic esse existimo ex metonymiis efficientium pro eloquentibus patronis & mulieribus, qui clientes & amatores, si bene nummati fuerint, pluri-

um cõmendant, & ipsis se profus deditos pollicentur. u Synecdoche est speciei pro quolibet domino & divite stipato quotidie magno famulatio, sed parum nummato, ut Lucullus pro ditissimo quoque.

x Brevis est prosopopœia Luculli, qui inducitur gnoras suas facultates: qualis ignoratio prædivitem arguit.

y E loco Plutarchi citato Epiphonemata est admiratio Poeta de quantitate opum Lucullanarum.

z Symploce est invidia & clausula membrorum in similitudine soni.

aa *Ανακρίωσις* est, quæ fingit deliberationem cum aliis. Præterea in *servū* synecdoche est periphrastica nomenclatoris, qui conjunctim enunciatur è Suetonio in Augusto c. 19. de Telepho, qui fuit nomenclator servus mulieris.

bb Metaphora est ab agricolis, qui propriè, dum terram vertunt, dicuntur arva & humum fodere, Virg. 2. Georg. *ἄρα τὴν γῆν* tamen quam hic tantum levis pulsus, ac summa manus tactus significetur, non acrior illa stimulatio & punctio, qualis intelligitur in hoc versu Aen. 6.

Seu spumantis equi foderet calcareibus armos,
Simili tropo Philip. respondit Lachi suū latus fodienti, ut diceret se Philumenam arcessi jussisse: noli fodere, jussi. in Hecyr. Terent. Act. 3. Sc. 5. v. 17. Valet igitur, qui pulsato nomigitis latere cãdidati domini moneat illum, quo nomine sint appellandi, quos saluari & prensari cupiat. Imperfecta autem est prosopopœia nomenclatoris de gratiosis suffragatoribus herum admonentis.

cc Metonymia est primum materiæ pro sella Ædilitia ex ebore facta, deinde adjuncti pro subjecto magistratu: qui ornabatur hujusmodi throno creatus, & quo movebatur, repulsam passus.

dd Verba sunt Poeta *εἰρωνίως* consulentis, quasi socius esse velit tantæ stultitiæ.

ee Metonymia est, sed adjunctio pro tabula, in qua notata est Ceritum populorum ignominia.

ff Metonymia est altera, sed effecti, pro ipsis remigibus auctoribus remigii & navalibus sociis Ulyssis.

EPISTOLA VII. AD MAECNATEM.

Theticum.

Quod suum quemque genus vitæ institutum constanter persequi, non commutare, deceat ad animi tranquillitatem.

Q Vinque dies tibi pollicitus me rare futurum,
Sextilem totum mendax desideror: at-
qui

*Si me vivere vis sanum recteq; valentem,
2. Quam mihi das ægro, dabis egrotare timentem,
Macenas, veniam: dum & ficus prima calorq;
Designatorem decorat lectoribus atris:
Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
Officiosaque sedulitas & opella forensis.
Adducit febres, & testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris.
Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcat
Contractusq; leget: te, dulcis amice, reviset
Cum Zephyris (si concedes) & hirundine prima
Non quo more piris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
Jam satis est. At tu, quantum vis, tolle, Benigne.
Non invisa feret pueris munuscula parvis,*

*Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda reliques.
4. Prodigiis & stultis donat, quæ spernit & odit.
5. Hac reges ingratos tulit, & feret omnib. annis.
6. Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum:
Nec tamen ignorat, quid distent ara lupinis.
7. Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
8. Quod si me notes usquam discedere, reddes
10. Forte latus nigros angustâ fronte capillos:
9. Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ merere proterva.
9. Fortè per angustam tenuis vulpecularimam
15. Repserat in cameram frumenti, postaque rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra:
Cui mustela procul, si vis, ait, effugere istinc:
Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
20. Hac ego si compellar imagine, cuncta resigno:
Nec somnum plebis laudo satur altitium: nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto,*